

mystieke wijze en ziel te gaan

de Schrift toch eer van de ziel, est, moet toch afstandig voort- erd. Immers, de in de heerlijk- it niet van hun s zegt dan ook s: „Heden zult (Luc. 23:43), Jacob leven; od Isaïks en de od der dooden (1:32). Ofschoon ggen, leven zij aligden in den an hetgeen op moeten wij met voorzichtig zijn, p een verkeerd is toch niet te deze conclusie l. Dogmatiek li- onden te zijn en bonden worden at ook gebruikt et bij ons ver- ruiloft —; het an ook „losma- im 4:6 wordt lfstandige naam- d. De gedachte, ontbonden wor-

et altaar roepen l. l ook gesproken a hemel doen, matiek het vol-

orm van ruimte- niet zonder alle Vel zegt Jezus, nd werken kan, e zaligheid dik- ten voorgesteld, eenmin als het van Zijn schep- tijd werkt, Job, op aarde had en hemel plaats; evenmin sluit sloofigen rusten ienen in Zijnen f, maar daarom andere werken slijk. Die in den us, Phil. 1:23, van het Lam, ven en dienen, uwens, als zij tus, de engelen, aarmede vanzelf en van wil, ne- stigd in liefde.“ (blz. 710.)

etuingenissen der andsche Geloofs- Nederlandsche al degenen, die t de aarde ver- zd en vereenigd in hetwelk zij

kerk bevonden, assa, die geheel zóó zwaar op raad voorstelde, of hem toe te neerlegde om le-velden. us prediking is it den geestelijk erk. Hij was de en op 's Heeren d van Londen getal kerkgebou- digheid met de s oude city was bezochte kathe- aren gericht op de in het gebed eere te winnen. ar stichting van en spot, die hij en noemden het uren, schrikten laardoor des te om een „groot oor zijn gehoor“ i verzekerd, dat m. schied. e manslidmaten-

Hier is de leer van de dichotomie wel zeer duidelijk.

Even duidelijk is de belijdenis van Zondag 22, dat „de ziel na dit leven van stonde aan tot Christus, haar Hoofd, zal opgenomen worden“. Ook hier is de belijdenis niet anders te verklaren dan op dichotomisch standpunt. Van ouds beriep men zich bij de leer van den Catechismus op Luc. 16:22, Luc. 23:44 en op Phil. 1:21 tot 23.

Terloops wijzen wij nog op hetgeen wij reeds eerder zeiden in verband met hetgeen wij lezen in den 1en brief aan de Corinthiërs. Wij citeerden reeds herhaaldelijk den commentaar van Prof. Grosheide op 1 Corinthe. Wij willen daarop dus niet uitvoerig ingaan. Slechts wijzen wij er op dat aan den brief aan de Corinthiërs het woord „pneuma“, het „ik“, de persoonlijkheid aanduidt, terwijl „psuche“ het leven is, in tegenstelling met den dood en dat tegelijkertijd het betoog in 1 Cor. 15 uitgaat van de gedachte dat niet slechts de ziel, maar ook het lichaam vrucht ontvangt van de opstanding van Christus.

Ten slotte willen wij er nog aan herinneren dat door de Gereformeerde dogmatici en psychologen steeds de ziel als een substantie is beschouwd. Ook daarvoor gaven wij in het voorgaande reeds meer dan één uitspraak. Hier wijzen wij nog op een paar woorden van hen die zich over deze materie uitspreken. In de eerste plaats drukken wij hier af het woord van Bavinck:

„In zekeren zin is de Schrift dus zeer zeker dualistisch, n.l. in dezen zin, dat de mensch niet uit een enkele, maar uit twee onderscheiden substantiën gevormd is. Zoo staat zij dus lijnrecht tegenover het materialisme aan de eene en tegenover het spiritualisme aan de andere zijde. Tegen het materialisme, want de mensch is naar zijn lichaam wel aardsch uit de aarde, maar het stof heeft zich niet geleidelijk, in den weg van evolutie, tot een lichaam ontwikkeld, en heeft nog veel minder door voortgezette en verfijnde stofwisseling de ziel en het zieleleven voorgebracht. De ziel is geen secretie van de hersens, zooals de gal dat is van de lever en de urine van de nieren. Trouwens wie geloof dat tegenwoordig nog? Enkele tientallen jaren geleden was deze leer in de mode, maar thans heeft ze in wetenschappelijke kringen haar gezag verloren. De pogingen, die er aangewend werden, om het zieleleven mechanisch-chemisch uit verbinding en scheiding van atomen te verklaren, worden tegenwoordig door nagenoeg alle deskundigen als niet geslaagd beschouwd. Men is tot de erkenning gekomen, dat het psychische leven een oorspronkelijk en zelfstandig karakter draagt.“ (Bijbelsche en Religieuze psychologie blz. 19.)

Verder herinneren wij aan hetgeen Geesink schreef in zijn „Van 's Heeren Ordinantien“ omtrent Gen. 2:7:

„Terecht is gezegd, dat wij Genesis 2:7 niet opmerkzaam genoeg kunnen beschouwen, want dat dit een vers van zoo diepen inhoud is, dat zijn uitlegging het niet geheel kan uitputten, en het de grondslag is van alle ware anthropologie en psychologie.

Het leert ons toch, door ons te openbaren het oorspronkelijk ontstaan der mensche- lijke ziel, dat zij, hoe innig ook samenhangend met het lichaam, toch onafhankelijk van dat lichaam ontstaan is; evenals dat lichaam door God is geschapen, en wel uit God ontstaan, maar toch niet uit Hem gecmanoeerd of uitge- vlooid; dat zij niet uit de stof en dus stoffelijk, maar uit den geest, en dus geestelijk is en einde-

der kerk over het verkrijgen van de noodige fond- sen, deden „op de liefelijkste wijze de éénheid en den ijver der broeders blijken“. Zóó gaat het lang niet altijd bij het plannen maken voor een kerkbouw!

„De kerk van Engeland“, zoo sprak Spurgeon, „is ontwaakt. Ik kan niet anders dan gedenken, dat God ook geëerd heeft door ons in deze groote beweging vooraan te doen staan. Van ons voor- beeld is het gezegende vuur langs den grond voortgegaan en heeft een vlam ontstoken, die niet spoedig zal uitgebluscht worden“. Hij beschouwde den bouw en de voltooiing van den Tabernakel als een zaak, die geheel en al voor rekening lag van het Christelijk publiek. „Zij die begeeren het Koninkrijk van Christus te zien uitgebreid in deze wereld van zonde en ongerechtigheid, be- hoeven slechts hun medewerking te verleenen en het huis komt tot stand“. Hartelijk begeerde hij, dat de Nieuw-Parkstraat-kerk de voorhoede van het leger mocht blijven uitmaken.

„Hoe het geld te bekomen? Wij moeten bidden, dat het Gode zal behagen ons dat geld te geven, en dan zullen wij het gewis verkrijgen. Indien wij meer geloof hadden, zouden wij het reeds lang ontvangen hebben; en als deze Tabernakel ge- bouwd is, zullen wij nog geld genoeg krijgen om tien andere te bouwen“. Zulk een geloofs-taal ver- kwikt — en beschaamt!

Te durven aannemen, dat in de enkele predi-

lijk, dat zij is de grond van alle menselijke levensverschijnselen, die in 's menschen ademen zijn aanwezigheid openbaart“. (Dl. II bld. 267.)

De vraag kan gedaan worden of deze opvat- ting van Geesink, waarmee wel in strijd schijnt de uitspraak van een de vorige week door ons genoemde brochure, die haar titel aan Gen. 2:7 ontleent, aan de hand van de huidige exegetische wetenschap nog te handhaven is. Wij hebben Prof. Aalders ten dezen naar zijn meening ge- vraagd. Deze gaf ons verlot mede te deelen, dat zijn meening nog dezelfde is als die, welke hij in zijn boek „De goddelijke openbaring in de eerste drie hoofdstukken van Genesis“ om- trent dezen tekst neerschreef. Aan Gen. 2:7 wijdt Prof. Aalders in zijn boek vier en een halve pagina, veel te veel dus om hier te doen af- drukken. Slechts eene alinea, waar het voor ons bijzonder op aan komt, geven wij hier weer (a.w. pag. 307):

„Wanneer wij het zóó zien, gevoelen wij dat de Christelijke Theologie niet zonder grond in Gen. 2:7 reeds 'n aanduiding heeft gevonden voor het tweezijdig bestaan van den mensch. Zeker, scherp begrensde begripsbepalingen om het wezen van den mensch te omschrijven worden hier niet gegeven. Ook op deze plaats moeten wij het ons weer herinneren dat het scheppings- bericht geen adequate beschrijving van de mach- tige scheppingsfeiten geeft. Maar uit hetgeen ge- zegd wordt treedt toch met genoegzame duidelijk- heid naar voren, dat er in den mensch iets is, waardoor hij geheel aan de materiele wereld verwant is (hij is „stof uit den aardbodem“), doch dat er in hem ook tevens iets is, waardoor hij aan het onstoffelijke verwant is, iets wat rechtstreeks en onmiddellijk uit God zijn oors- prong heeft, en waardoor hij zich geheel en al van de dieren onderscheidt. Wij kunnen dat — al verliezen wij niet uit het oog dat deze uit- drukkingen zelve ons hier niet geboden wor- den — aanduiden als 's menschen stoffelijk en geestelijk bestaan, of eenvoudiger nog als zijn lichaam en ziel“.

Wij meenen dat de uitspraken van de genoem- den omtrent hetgeen de Schrift leert inzake de ziel als substantie niet onduidelijk zijn. Zij stem- men trouwens geheel overeen met hetgeen onze belijdenis zegt.

En de taal der Schrift zelve is naar wij meenen niet voor tweeërlei uitlegging vatbaar.

Wij zien ons dan ook genoodzaakt te hand- haven de leer van het substantieel bestaan van de ziel.

In hoeverre het nu beter is deze „onsterfe- lijke ziel“, „ziel“ dan wel „geest“ te noemen is een kwestie van nader onderzoek.

Maar tegenover hen die het bestaan van de ziel als een ding, als een zelfstandigheid meenden te moeten ontkennen, achten wij ons geroepen de leer van het substantieel bestaan der ziel te verdedigen. Wij meenden dat te kunnen doen op grond van de Schrift en in overeenstemming met de Gerefor- meerde belijdenisschriften.

J. W.

Naschrift. Een tweetal correspondenten meenden mij opmerkzaam te moeten maken op het feit dat ik in het nummer van 16 Juni het tweede citaat uit de brochure van den heer Janse onjuist had gebruikt.

Het is mogelijk dat ik mij in de bedoeling van den heer Janse heb vergist, maar dan staat er toch in het citaat iets anders dan de bedoeling is. Immers, het citaat geeft de suggestie dat daar waar men de ziel rekent tot het lagere leven, dit geschiedde met een beroep op de Schrift, waar de Schrift spreekt van „vleesch“ en „geest“.

king van het Woord Gods zulk een kracht schuilt, dat zij week aan week duizenden bij duizenden kan samenbrengen — en dat in een goddeloos stadsdistrict! — is een heroïeke belijdenis van het Evangelie als een kracht Gods.

Van de 62 mededingende architecten kreeg het plan van den heer Pocock de voorkeur. De heer Higgs, een van Spurgeons geestelijke kinderen, werd de bouwmeester. De eerste steenlegging had plaats op 16 Augustus 1857; 3000 personen waren er bij tegenwoordig. Onder den steen werden gelegd: de Bijbel, de Baptistische geloofs- belijdenis en het Gezangboek.²⁾ „Het Woord Gods is het fundament onzer kerk. Dit is onze stan- daard en wij weten van geen anderen“.

Ofschoon de naam Tabernakel in Engeland en ook in Amerika een meer gebruikelijke benaming is, verklaart Spurgeon, dat voor hem daarin een godsdienstige leerstelling ligt opge- sloten. „Wij zijn hier op aarde niet in den Tem- pel-staat, maar gaan nu nog door den Taber- nakel-staat. Wij gelooven vast in de werkelijke en persoonlijke regeering van onzen Heer Jezus Christus, dien wij met eerbied verwachten. Hier hebben wij den Koning, den Goddelijken Salomo, niet persoonlijk in ons midden; totdat Hij komt zullen wij het een Tabernakel noemen“.

2) „De Bijbel is der geloovigen gezangboek. Laat ons méér zingen en minder klagen“. C. H. Sp. Davids Gouden Alphabeth.

Als voorbeeld daarvan wordt nu alleen Rom 8:1 aangehaald. Maar de Schrift gebruikt telkenmale de woorden vleesch en geest ook in geheel anderen zin als in Rom. 8:1. Daarop wilde ik wijzen. En op die andere teksten beroepen zij zich, die zich op schriftuurlijken grond meenen te moeten stellen op het door den heer Janse veroordeeld standpunt. Dat was de zin van mijn opmerking en ik meen dezen zin te moeten handhaven. Ook al weet ik dan wel dat de heer Janse óók over „geest“ spreekt in anderen zin als hier in dit verband, — handelend over de tegenstelling „geest“ en „vleesch“ deed hij dat niet, ofschoon hij klaarblijkelijk iemand aan- viel en bestreed; en dat achte ik fout te zijn.

J. W.

VAKWETENSCHAP EN PRAKTIJK

Bijbel en Natuur.

IV.

Op dezelfde plaatsen als de voorvigen, dus aan den tak van het vorige jaar, ontwikkelen zich in den voorzomer de vroege vijgen. Ze worden dikwijls beschouwd als verder gerijpte voorvigen, maar zijn in hun oorspronkelijken naam er van onderscheiden. Ook Tschirch en Ravasini komen op grond van uitgebreide onderzoeken aan meer dan 20.000 bloeiwijzen tot de conclusie, dat het een tweede generatie is.⁶⁾ Van deze vroege vijgen is sprake in Hosea 9:10: „... als een vroege vijg aan den vijgeboom in zijn eerstelingentijd...“ (vert. Ridderbos).⁷⁾ Omstreeks eind Mei, begin Juni zijn ze rijp en worden om hun bijzondere saprijkheid gaarne gegeten. Ze zijn echter niet duurzaam. Zeer levendig is de tekening, die Jesaja geeft van hun verleidelijkheid: „... een vroege vijg voor den oogst, die men ziet en, zóó uit de hand, gulzig op- eet“ (Jes. 28:4, vert. Ridderbos).⁸⁾

De loten, die in het vroege voorjaar zich be- gonnen te ontwikkelen, zijn inmiddels uit gaan groeien en gaan nu ook vrucht dragen. Zij leve- ren dus de derde generatie der vruchten en tevens de beste. Het zijn de late vijgen. Wanneer zij rijp zijn, in Augustus, begint de vijgenoogst. Dit is dan tevens het begin van den vruchtenoogst. Eerst vijgen, dan olijven en ten slotte de wijnoogst. Dan is het eind October geworden. De regentijd is in- middels begonnen en in November wordt de ar- beid op het land weer aangevangen. Het oogsten der vijgen moet met overleg gebeuren, want als ze rijp zijn, vallen ze gemakkelijk af: „indien ze geschud worden, vallen ze dien op den mond, die ze eten wil (Nah. 3:12). Ze zijn evenals de vroege vijgen saprijk en buitengewoon zoet. Een rijpe vijg bevat plm. 60 pct. druivensuiker. Daarom worden ze ook veel versch gegeten. Zoo ziet Jere- mia ze, in vijgenkorven, de manden, die bij het plukken gebruikt worden (Jer. 24:1 v.v.). De late vijgen kunnen echter ook bewaard worden, wat ze voor hebben op de vroege vijgen. Daartoe wor- den ze gedroogd en tot klompen samengeperst. Abigail zendt om Davids toorn te bezweren onder meer „honderd klompen vijgen“ (1 Sam. 25:12), terwijl de stammen bij de kroning van David tot koning over gansch Israël „stukken vijgen“ mede- brengen (1 Kron. 12:40).

6) Tschirch und Ravasini, „Die Urfeige und ihre Bezie- hungen zum Caprificus und der weiblichen Kulturfeige“. Archiv der Pharmacie — Bd. 249 (1911).

7) Dr J. Ridderbos, De Kleine Profeten I (Korte Verkl.), blz. 94.

8) Idem, Jesaja I (Korte Verkl.), blz. 169.

De bouw werd aangevangen in het vaste geloof, dat de benodigde gelden (f372.000) betaald zou- den zijn nog vóór de Tabernakel werd geopend. „Wij mogen een krachtig beroep doen op alge- meene medewerking, omdat wij dezen Tabernakel niet gaan bouwen als een nest voor ons zelve, wij moeten een zendingskerk zijn en niet rusten voordat heel ons land, waarvan sommige deelen even duister zijn als Indië, het licht des Evan- gelies hebben ontvangen.“

In alles blijkt, hoe deze bouw een zaak is van groot geloof en vurig gebed. Kort nadat de werk- zaamheden begonnen waren, ging Spurgeon met den Secretaris van het Comité naar het terrein. Te midden van steenen, kalk en steigerpalen knielden zij tweeën neer en baden om 's Heeren zegen op de gansche onderneming, en dat de bouw voorspoedig en zonder ongelukken mocht worden voltooid. De Heere heeft dit gebed ver- hoord. Door middel van prediking, spreken en lezingen te houden werd een zeer groot deel van het benodigd geld gecollecteerd. Al de Christe- lijke kerken hebben haar aandeel er voor geof- ferd. Schier van alle cinden der aarde zijn gaven ingekomen. Meer dan een millioen menschen heb- ben tot den bouw van den Tabernakel, voorna- melijk in kleine sommen, bijgedragen.

J. P. T.

Er werd aan deze vrucht, en niet geheel ten onrechte, een genezende kracht toegekend, speciaal waar het gold het doen rijpen van een gewas. Daarom wordt op Jesaja's voorschrift bij Hiskia's ziekte een klomp vijgen „tot een pleister op het gewel" gemaakt met gunstig resultaat (Jes. 38 vers 21).

Het vruchtzetten gaat door tot laat in den zomer. Dan zitten er nog steeds jonge vijgen aan den boom, die echter niet meer rijp worden, daar de temperatuur in December en Januari te laag wordt. Door de winterstormen, die Palestina vaak leisteren, worden ze dan afgeworpen (Openb. 6 vers 13).

In het inleidend artikel van deze reeks werd de opmerking gemaakt, dat in den Bijbel vaak verrassend juiste biologische bijzonderheden te vinden zijn. Wat er over den vijgeboom in Gods Woord te lezen staat, is daarvan wel een zeer sterk voorbeeld. De drieërlei generatie van vruchten, voorvrijen, vroege vijgen, en late vijgen vinden we alle vermeld met hun typische verschillen, zooals gebleken is uit de aangehaalde teksten.

Sinds oude tijden kent men in het Middellandse Zee gebied twee vormen van den vijgeboom: de gewone gecultiveerde vijg (*Ficus carica domestica*) en de Geitenvijg (*Ficus carica caprificus*). De ooftkwekers wisten reeds lang, dat de gecultiveerde vijg betere vruchten leverde, wanneer er zich in de nabijheid een *Caprificus* of Geitenvijg bevond. Men plantte daarom in de omgeving van den tammen vijgeboom een *caprificus* of hing ook wel afgesneden takken met bloemen van den *caprificus* in den gekweekten vijgeboom. Deze methode noemt men *caprificatie*.⁹⁾

Lang heeft men gezocht naar den biologischen grond voor deze handelwijze. Veel is reeds aan het licht gekomen door de uitvoerige studies van H. Graf zu Solms-Laubach¹¹⁾, die later nog aangevuld zijn door Tschirch en Ravasini.¹²⁾

Allereerst blijkt uit deze studies, dat naast de twee genoemde vijgeboomen nog een derde bestaat, de eigenlijke stamvorm (*Ficus carica*), waarvan en de tamme vijg en de geitenvijg door kweeking zijn afgeleid, waarschijnlijk reeds in zeer oude tijden. De verschillen tusschen vijg en *caprificus* zijn dan ook veel grooter dan tusschen bijv. den wilden en den tamen olijfbom of tusschen den wijnstok en zijn verwilderden vorm.

Verder blijkt de biologische achtergrond zeer merkwaardig te zijn. Zoowel bij vijg als geitenvijg staan binnen den urnvormigen „bloembodem", die, zooals reeds gezegd werd, later de eigenlijke vrucht vormt, tweeërlei bloemen: bovenin bloemen met alleen meeldraden, mannelijke bloemen, en onderin bloemen met een stamper, dus vrouwelijke. De vrouwelijke bloemen bij *caprificus* worden voor het grootste deel echter niet bevrucht, maar bezocht door een galwesp (*Blastophaga grossorum*), die in het vruchtbeginzel een ei legt, dat oorzaak is, dat dit vruchtbeginzel een gal wordt (zooals we die ook zien op de eikenbladeren, maar dan hier veel kleiner). In die gal ontwikkelt zich uit het ei een larve, die zich met het galweefsel voedt en zich verder ontwikkelt tot een nieuwe galwesp. Deze verlaat de bloeiwijze van den *caprificus* en gaat rondvliegen. Komt de wesp nu weer in een andere *caprificus*-bloeiwijze terecht, dan herhaalt zich de historie. Komt de galwesp echter in een bloeiwijze van de gewone vijg, dan gebeurt er iets zeer merkwaardigs. In den nauwen hals van de urn staan de meeldraadbloemen, die de wesp met stuifmeel beladen. De wesp dringt nu verder in de urn door en tracht de vruchtbeginzels beneden in den urnvormigen bloembodem van eitjes te voorzien. Daar deze vruchtbeginzels echter eenigszins anders gebouwd zijn dan die van den *caprificus*, komen de eitjes niet op de juiste plaats terecht en heeft geen galvorming plaats. Bij het rondkruipen tusschen de bloemetjes komt het stuifmeel, waarmee de wesp beladen is, terecht op de stampers van de vrouwelijke bloemen. Zoo vindt de bestuiving plaats en kan de vrucht zich ontwikkelen.

De galwesp is dus onmisbaar om de noodzakelijke bestuiving bij de eetbare vijg tot stand te brengen, maar de galwesp zelf kan zich alleen voortplanten in den *caprificus*. Zoo moeten dus deze twee variëteiten van de vijg bij elkander in de buurt staan om de ontwikkeling van de eetbare vijg mogelijk te maken en dus heeft de *caprificatie*, die men onbewust toepaste, een biologischen grond. En ons vervult deze ontwikkelingsgeschiedenis met diepen eerbied voor Hem, die dat alles geschapen heeft!

Geheel afwijkend van den Vijgeboom en de Geitenvijg, zooals al dadelijk uit het niet-ingesneden blad blijkt, is de *Sycamore* of Moerbeivijg (*Ficus Sycomorus*). Dit is de boom, die in de Heilige Schrift altijd „Wilde Vijgeboom" genoemd wordt. Het is eigenaardig, dat deze boom eigenlijk in het geheel niet wild is en in Palestina oorspronkelijk niet inheemsch was.¹³⁾ Het zijn prach-

tige boomen, die door hun breed uitstaande kroon rijke schaduw geven. Zij waren te vinden in de geheele Sefela, de Filistijnsche kustvlakte, kortweg de „laagte" genoemd (1 Kon. 10:27).¹⁴⁾ Verder ook in het Jordaanland bij Jericho. Daar klom Zacheüs er in, wat bij een dergelijken zwaren boom zeer gemakkelijk was (Luk. 19:4).

De stam wordt zeer zwaar en kan buitengewoon oud worden. Zulk een boom te ontwortelen en in de zee te werpen is dan ook een wonder (Luk. 17:6). Het hout is een zeer gewild timmerhout. Het blijkt echter uit verschillende plaatsen (1 Kon. 10:27 en Jes. 9:9), dat men de kwaliteit minder achtte dan die van den ceder. Psalm 78:47 noemt Egypte als een land, waar de *Sycamore* ook voorkomt. Reeds sedert eeuwen is het daar de meest voorkomende vruchtboom, genoemd om vrucht zoowel als om schaduw.

Ook bij dezen boom geschiedt de bestuiving door een galwesp, die echter tevens haar eieren in de vruchtbeginzels deponiert. Om nu te voorkomen, dat evenals bij de geitenvijg geen vruchtontwikkeling plaats vindt en slechts galvorming optreedt, worden de vruchten stuk voor stuk aangesneden. Hiervoor bedient men zich van een ijzeren nagel of een gekromd mes, die op de vrucht een ronde of sikkelvormige insnijding achterlaten. Daardoor sterven de galwespen en de reeds gelegde eieren spoedig en kan de vrucht zich ongestoord ontwikkelen.

Naar alle waarschijnlijkheid is hiervan sprake in Amos 7:14, waar Amos zich een veehouder en „kweker van moerbeivijgen" noemt (Vert. Van Gelderen).¹⁵⁾ L. Keimer, die in Egypte een speciale studie van de *Sycamore* maakte, geeft tal van fijne bijzonderheden over dit bedrijf, die licht werpen op den tekst.¹⁶⁾ Allereerst geeft hij over de combinatie van dit werk met het eigenlijke beroep van Amos de meening weer van Yahuda. (Deze meening is te vinden in: Felix Goldmann: *La figure en Palestine à l'époque de la Misna* 1917). „In het Oosten groeien de *Sycomoren* zeer dikwijls nabij de waterputten. De herders houden zich bezig met het aansnijden der vruchten, terwijl hun kudden grazen of drinken. Het is geen beroep apart, maar het kan een bijkomstige bezigheid van een herder zijn. Dat is het wat Amos wilde zeggen". Verder vermeldt hij de bedoeling van deze insnijding, zooals boven beschreven. Eindelijk deelt hij mede, dat op de oud-Egyptische afbeeldingen de gewone vijg en de *sycamore*-vrucht, die in vorm veel overeenkomst vertoonen, van elkaar onderscheiden werden door op de tekening van de *sycamore*-vrucht steeds een zwarte punt of een halfmaantje aan te brengen om de insnijding aan te geven. Hieruit volgt dus, dat reeds in de Oudheid deze kunstbewerking bekend was en dus ook wel aan de Joden in Amos' dagen.

F. J. BRUIJEL.

14) Dr C. van Gelderen, *Koningen* (Korte Verkl.), blz. 208.
15) Idem. Het boek Amos, blz. 216—217.
16) L. Keimer, „Eine Bemerkung zu Amos 7:14", *Biblica VIII* (1927).

OPVOEDING EN ONDERWIS

Ongelukkige formuleering of — fataal verschijnsel!

Een dezer dagen werd mijn aandacht getrokken door een advertentie, waarin het Bestuur van een christelijk Lyceum een leerares oproept.

Nadat de gegevens zijn verstrekt, die voor sollicitanten noodig zijn, volgen deze woorden: „bij voorkeur wordt een docente van positief christelijke beginselen benoemd". „tStaat er héusch letterlijk zóó.

Tot verbazing, om niet te zeggen ergernis, van ieder die het leest!

Let wel: een christelijk Lyceum heeft een docente noodig en verklaart dat het bij voorkeur een gegadigde van positief christelijke beginselen zal benoemen!

Bij voorkeur! Dus niet: in ieder geval, vanzelfsprekend, tot allen prijs — neen, bij voorkeur; een andere benoeming is dus ook heel wel mogelijk en een sollicitante van andere beginselen heeft, zij het dan in mindere mate, toch ook een kans!

Is hier nu een ongelukkige formuleering van een betere bedoeling in 't spel (maar van welke betere bedoeling dan?) — of is deze toevoeging het Bestuur van dat Lyceum ernst?

Zoo ja, waar blijven dan het wezen, het bestaansrecht, de inhoud, de mogelijkheid, de waarde.... en noem verder maar op.... van christelijk onderwijs?

Als uit niet-positief-christelijke beginselen (t is een zotte combinatie, maar de eenig juiste tegenstelling tot wat in de advertentie staat) óók onderwijs gegeven kan worden aan een christelijke onderwijsinstelling, waar ligt dan het christelijke van de school?

Hoe kan dat christelijke nu anders tot zijn recht komen dan in en door het onderwijs?

Geeft niet de levende persoonlijkheid, die voor

de klas staat, onverschillig wat vak hij of zij doceert, allereerst en allermest aan het onderwijs z'n karakter, en is een christelijk leven en denken van het gezamenlijke personeel niet het precies de gansch eenige mogelijkheid voor christelijk onderwijs, dat dan nog al de gebrekbaarheid heeft van menschenwerk?

In gemoede gevraagd: Moet dát nu de houding zijn na den heroischen schoolstrijd, die met zoo diepen ernst en zoo heilige overtuiging gestreden is tot op de grenzen van dezen tijd toe?... Zulk een verwatering?... aan onze scholen nemen we, nu ja, bij voorkeur belijdende docenten, maar anderen zijn ook goed?

Er kan geen verontschuldiging liggen in de moeilijkheid een belijdend docente te vinden. Voor ieder vak van onderwijs zijn er in onzen kring gegadigden, te kust en te keur. En velen snakken ernaar, aan den slag te komen. Als ze maar de gelegenheid kregen! Als er maar werk voor ze was!

Er is maar één conclusie, indien hier niet van een foutieve formuleering sprake is (die dan wel héél nadrukkelijk mag worden verbeterd!): namelijk dat deze bij-voorkeur-oproep is een fataal verschijnsel, wijzend op ernstig en direct levensgevaar voor het christelijk onderwijs.

W. B. H.

Jeugdige werklozen.

Ook in Engeland houdt men zich bezig met het vraagstuk, hoe moet worden gedaan met de kinderen, die straks weer de Lagere School verlaten en die in de een of andere richting moeten worden geoefend met het oog op hun later leven. Voor velen zal dat het eenige middel wezen, om ze te weerhouden van het doen van verkeerde dingen. Een lediglopende jeugd is een gevaar voor een volk.

De wet, die de opvoeding van deze jonge menschen wil regelen, is reeds door het Lager Huis behandeld en komt nu in het Hooger Huis aan de orde. Ook daar zal ze wel zonder veel wijziging worden aangenomen en dan de Koninklijke handteekening verkrijgen.

Sinds 1919 heeft men in Engeland inrichtingen, waar werkloze jongelui onderrecht ontvangen. Dan moeten er een 35 tot 50 van die menschjes in een bepaalde kring wonen. Nu blijkt uit de laatst opgemaakte rapporten, dat van deze gelegenheid slechts door 25 pct. van de werkloze jongens en maar 17 pct. van de werkloze meisjes gebruik wordt gemaakt.

De nieuwe wet wil de gelegenheid verruimen.

Er kan rekening gehouden worden met de omstandigheid, dat de bevolking uit de groote steden van het centrum wegtrekt naar de voorsteden. De scholen, die nu in het centrum leeg komen te staan, zouden kunnen worden gebruikt voor het onderricht van de schoolvrije jeugd, die nog geen nadere bestemming heeft gevonden.

Als een moeilijk vraagstuk gevoelt men het ook in Engeland, wie dat onderwijs zouden moeten geven. Heel eenvoudig zou het zijn, dat daarvoor werden aangezocht de jongelui, die nu pas de opleidingsinrichtingen verlaten. Maar deze behooren nog niet tot de voldoende getrainde leerkrachten en het is voor ieder duidelijk, dat de jeugd boven de schooljaren, die moet worden beziggehouden en die in een bepaalde richting moet worden geleid, een stevige hand behoeft, tactvolle leiding noodig heeft. Dat zou aan menig jong onderwijzer mislukken en dan zou zijn klas werklozen een geweldige stap achteruit raken wat betreft hun maatschappelijke vorming.

Een bezwaar is natuurlijk, dat de ervaren, bekwame leerkrachten hun positie bij het gewone onderwijs zouden moeten prijsgeven, op gevaar af, dat, wanneer dit tijdelijk werk weer geëindigd was, ze hun plaatsen in de gewone scholen bezet vinden. Heel wat moeilijke vragen dienen hier te worden overwogen.

We zien, dat men aan de andere zijde van de Noordzee al voor dezelfde moeilijkheden staat als in ons land. Wij laten hier het lot van de schoolvrije jeugd al zoo goed als geheel in de handen van de particuliere bemoeiing. Wat nog zijn toevlucht neemt tot Burgerscholen, ziet zich door contingentering in de toekomst bedreigd. De overheid zal zich in deze dingen ook niet geheel afzijdig kunnen houden. Misschien was er wel wat te vinden in de richting van het aanhouden van de klassen, die boven de leerplicht uitgaan. Wie geen plaats vindt in de vrije maatschappij, mag blijven schoolgaan. Bij een bepaald getal leerlingen zouden die klassen kunnen worden erkend en gesubsidiëerd. In menige streek worden de lagere klassen dunnetjes bezet. De hogere klassen zouden dan des te meer leerlingen kunnen bevatten. Het vraagstuk der wachtgelders zou minder pijnlijk worden.

Het inrichten van afzonderlijke gebouwen voor onze schoolvrije jeugd zou hier op onoverkomelijke bezwaren stuiten, maar het dienstbaar maken van de gebouwen, die we hebben en van de leerkrachten, die beschikbaar zijn, zou niet duur komen en ons volk kunnen vrijwaren voor veel kwaad van een rondslenterende jeugd.

Gr.

G. MEIMA.

9) Dr Hugo Klein, t.a.p.

10) Fr. W. Neger, *Biologie der Pflanzen*, blz. 624—625.

11) H. Graf zu Solms-Laubach, *Die Herkunft, Domestication und Verbreitung des gew. Feigenbaums*, 1882.

12) Idem, *Die Geschlechterdifferenzierung bei den Feigenbäumen*, Bot. Zeitung 43 (1885).

13) Tschirch und Ravasini, t.a.p.

14) G. Dalman, *Arbeit und Sitte I*, bz. 61.

ipe
Onder dit o
In „Fries
naloopen va
neente, ma
geruste con
harige geme
noten.
Da Veldke
niet altijd
getoet me
geniete
toog gebr
„Die gen
gevoelsaand
rouwens oo
kan ik wel
vele gangen
geraden el
kan wel eer
elken dag c
een nor
gewoon bro
nadenken.
In m'n e
die van die
plachte z
worden. H
in de ande
heggen, het
eigen weide
lijke weide
Basan zijn.
Zijn er
onder de
terrein blij
dat die zees
„genteten“
slotte van
denken“...
Het zijn gee
Vazca paradi
In het „Al
Hoogstraten—
De leden
het Amster
April jongs
de wethoud
dat hij het
waardeerde
„Op delica
een aantal
beweging d
tusschen m
wen gelukk
De repor
waaronder
mend en be
Niet alle
zouden me
Er zijn e
bezorgd ha
zich telkens
bepoeloes z
die ons zo
wat wij ver
Is het h
vele doorn
dividualism
onvruchtha
Zijn er c
ties of grun
stuk ons a
en kind?
Als ik de
niet achter
ik mezelf a
Bestaan
gens, on z
mannen wi
wen verbor
Is een b
mogelijkhe
groot belan
Veel vroe
len dat nie
het ons vo
Laten we
gen, de in
den zijn, v
maar daar
dat niets v
nen en zom
voor haar
spontaan:
Wie deg
of de vrou
Bestaat
Er is ge
zeker, ma
Altijd hui
worden, al
en daar, al
vrouwen o
De term is
Deze schrijft
Onlangs
toegezonde